

Monument voor onbekende oorlogshelden

Op de Patersbaan in Maastricht is gisteren een nieuw monument onthuld ter nagedachtenis aan de groep van 24 verzetsmensen, die in 1942 na een proces in Maastricht rechtstreeks naar het vuurpeloton in Sachsenhausen is gestuurd. Ontruikt uit de vergetelheid.

MAASTRICHT
DOOR ENGELIEN BEKER

Op 9 mei 1942 gingen 24 mannen uit Maastricht op transport naar Sachsenhausen. Het duurde een dag voor ze er arriveerden. Diezelfde avond is hen de dood aangezegd en in de schietkuil van het concentratiekamp de ochtend erna het vonnis voltrokken.

Twee mannen, jongens tot voor kort, maakten deel uit van die groep van 24. Wim Burger en Loek Verstrijden, beiden 23 jaar jong. Ze waren eind 1941 gearresteerd voor verzetwerk. Sabotage, spionage en betrokkenheid bij aanslagen. De twee vrienden zaten al in het verzet toen de oorlog amper tot de hersens van de Nederlanders was doorgedrongen. Ze werden vrienden op het Ignatiuscollege in Amsterdam en die vriendschap bleef tot de dood. Ze waren betrokken bij het Engelse bombardement op het Wilhelmina gasthuis in Amsterdam in november 1940, waarbij 22 Duitse militairen omkwamen, ze pleegden op 3 juni 1941 de aanslag op de Bernard Zweerskade in Amsterdam, waarmee een Duitse telefooncentrale onklaar werd gemaakt. Het koffer met springstof werd achterop de fiets vervoerd. Ze horen bij de tijd waarover Van Randwijk later schreef dat het de „domste, maar ook de mooiste periode van illegaliteit” was.

Het tweetal maakte deel uit van de groep Zomer, in totaal 33 mannen en een vrouw. Hans Zomer was adelborst bij de marine en pas 20. Hij was de tweede in Nederland gearachteerde agent, die contacten legde met Engeland. Zomer was in de ogen van de Duitsers de centrale figuur in de groep, die vooral door toedoen van verrader Anton van der Waals werd opgeleid. Omdat de gevangenis in Sche-

Nabestaanden van de gesneuvelde Jaap Sickenga, broer Niek en zwager A. Maclaïne Pont bekijken het nieuwe monument. foto Frits Widdershoven

veningen overvol raakte werd de hele groep op transport gesteld naar Maastricht. Hier hadden de Duitsers het Franciscaner klooster aan de Tongersestraat gevorderd. Alleen het gastenkwartier bleef bewoond door paters. Zij inden 222 gulden huur per maand van de nazis. De kleine paterscellen konden in de ogen van de bezetter goed dienst doen als gevangenis. In de refter van dit klooster legde op 22 april 1942 het *Feldgericht* 24 mannen een of twee keer doodstraf op. De anderen kregen gevangenisstraffen of gratie.

„Beste oom Dirk”, schrijft Loek, nog dezelfde dag over het vonnis: „Wilt u met de nodige tact mijn vader en moeder hiervan op de hoogte stellen? Tussen twee haakjes, dat twee keer is misschien beter achterwege te laten”. En ook: „Ik laat mijn kop

niet zakken. Dat doet hij als het moet vanzelf wel”. Wim schrijft enkele dagen later aan zijn vrienden - nog vol hoop op gratie - dat hij zich voelt als ‘de paters hiernaast, die om de anderhalf à twee uur voor het gebed worden opgeroepen en ook haast geheel van de buitenwereld zijn afgesloten’. Wim, enige zoon van een weduwe, schrijft op 10 mei zijn afscheidsbrief: ‘Pracht Moeder, die ik zo innig en van ganser harte liefheb, nooit heb ik kunnen vermoeden in het grijze en nabije verleden dat ik eens, door de gang der gebeurtenissen hietoe genoodzaakt, U deze brief zou moeten schrijven’.

Heeft Maastricht iets geweten van deze heldenmoed en tragedie, die zich hier in dit klooster, onder de rook van de Sint Servaas en de Sint Jan, samenbal-

den? „Het verhaal was hier vrij onbekend”, zegt Martin Jammers, betrokken bij de jaarlijkse Dodenherdenking in Maastricht. Eind maart, toen de verzetslieden uit Scheveningen per trein arriveerden en op het station van Maastricht in een wagen werden geladen, hebben omstanders wat gezien. Ze moeten nog iets hebben geroepen in de trant van ‘rotmoffen’ en ‘kunnen jullie wel’. Voor de rest gebeurde alles in beslotenheid. Wat resteert zijn de brieven, die ze dankzij de soepeler bewaking, naar het thuisfront konden schrijven. De laatste weken van hun leven zagen ze elkaar dagelijks en voerden vaak diepgaande gesprekken. Timie Schenk, de enige vrouw in het gezelschap, mocht elke dag douchen. De gedetineerde mannen vierden haar verjaardag, kort voor hun deportatie naar Sachsenhausen. Ze kreeg een

boek met opdracht en handtekeningen van alle 23 medegevangenen uit de *Kriegswehrmachthafanstalt* te Maastricht: ‘Moed en vertrouwen’. Schenk, die veel koerierswerk had verricht, kreeg uiteindelijk gratie en overleefde de oorlog.

Pas tien jaar geleden herdacht Maastricht deze helden voor de eerste keer; door toedoen van nabestaanden en vrienden kwam er nabij de plek, in de gevel van verzorgingshuis Lenculenhof, een plaquette met de namen van alle slachtoffers. Geert Poorter publiceerde dat jaar zijn boek *Verzetspioniers*.

Sindsdien verzorgen leerlingen en docenten van de lerarenopleiding Pabo in Maastricht jaarlijks de plechtigheid, in aanwezigheid van bewoners van de Lenculenhof en nabestaanden. Gisteren werd een nieuw en groter monument, betaald door

de woning- en zorgorganisaties Vivre en Servatius onthuld met de namen van de gesneuvelden en enkele regels van Jaap Sickenga, een van de 24. De reden: het oude monument sneuvelde onder de slopershamer. Het nieuwe gedenkteken van steen en staal is ontworpen door de architecten Teeken-Beckers. De grotere vrijheid voor de 24 gesneuvelden bracht Jaap Sickenga tussen 1 en 7 mei tot het schrijven van 21 gedichten. Tussen muur en geweerloop, noemde hij zijn poëzie. Het gedicht dat hij op 5 mei 1942 schreef is vereeuwigd op het monument: *Ons bedreigt/ 'n andere dood/ dan 't lood-/onverschilligheid/Die daaraan lijdt/sterft voor zijn tijd*.

Bron: Geert Poorter: verzetspioniers/ Wim Burger en Loek Verstrijden, vrienden tot in de dood.